

RWS BEDRIJFSVERTROUWELIJK -

**Rijkswaterstaat Grote
Projecten en Onderhoud**

Datum

24 oktober 2019

HB 3749589

Deze notitie geeft een samenvatting van de relevante ontwikkelingen in het project Afsluitdijk over de rapportageperiode vanaf mei 2019 tot en met september 2019 (T2-2,5 T1 2019).

De notitie is besproken in het VOS dd 7 oktober 2019 en aangepast naar aanleiding van opmerkingen en vragen uit dit overleg.

De volgende wijzigingen/aanvullingen op versie van 7 oktober gedaan:

- op pagina 5, punt 1, laatste alinea: opnemen van issue in contract;
- Pagina 6, bij punt Monument, laatste zin, huur is geen probleem meer.
- Het overzicht met risico's is aangepast, waaronder kans van optreden voor risico met oorzaak hydraulische randvoorwaarden.

Algemene terugblik

Deze periode wordt –samengevat- gekenmerkt door

- het nader uitwerken van het ontwerp door de aannemer (Levvel),
- de overgang van de ontwerpfase naar de uitvoeringsfase, waaronder start met dijkbekleding,
- verder uitwerken van issue rond de Hydraulische Randvoorwaarden,
- onherroepelijk aanvullend RIP,
- en het uitbouwen van de samenwerking met Levvel.
- wisseling van projectmanager: per 1 oktober heeft [REDACTED] als projectmanager opgevolgd.

Veiligheid

Veilig werken is de belangrijkste ambitie van het volledige projectteam. Elk overleg wordt gestart met het bespreken van issues en voortgang op het gebied van veiligheid.

Levvel heeft de afgelopen periode ingezet op het opbouwen van de calamiteitenorganisatie. De rol van RWS was om Levvel hierbij kritisch te volgen en te ondersteunen. Uiteindelijk ligt er nu een goedgekeurd calamiteitenplan. De werkplannen waar de veiligheidsparagraaf een essentieel onderdeel in is, krijgen steeds meer gestalte, maar zijn wel continu punt van aandacht. RWS benadrukt het belang om deze plannen vooral locatie-specifiek in te vullen.

Ook is er in deze maanden een calamiteitenoefening op de dijk gehouden. In deze oefening is een calamiteit nagebootst en is de organisatie van Levvel behoorlijk in staat gebleken hierop adequaat te reageren.

Levvel en het projectteam van RWS hebben een aantal functionarissen in dienst genomen die zich specifiek richten op integrale veiligheid. Hierdoor wordt de veiligheidsfunctie binnen beide partijen, zowel voor de voorbereiding als de uitvoering beter geborgd.

Ook is er in deze periode een Veiligheidscultuurmeting gehouden. De uitkomst hiervan is dat er sprake is van een bijna pro-actieve veiligheidscultuur (bijna stap 4). Om verder te groeien naar een pro-actie cultuur is gezamenlijk een plan van aanpak vastgesteld waar nu uitvoering aangegeven wordt.

In augustus heeft het eerste veiligheidsincident plaats gevonden. Er is een kraan omgevallen tijdens werkzaamheden aan de dijk. De schade betrof alleen materiele en gelukkig geen persoonlijk letsel. Naar aanleiding van dit incident wordt een diepgaand onderzoek gehouden om de toedracht te kennen en uiteindelijk daar lering uit te trekken.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

Samenwerking met Levvel

Levvel bouwt in Den Oever voortdurend verder aan de haar organisatie. Er is nog steeds een personele groei waarneembaar. De omvang bedraagt ruim 400 medewerkers.

10.2.g

Kenmerkend voor de samenwerking is dat deze in zijn algemeenheid als open wordt gezien, maar dat de scherpte in de discussie wel toeneemt. [redacted]

Het motto dat bij de PSU (project start up) is opgesteld luidt: "samen, sterker, trots". De doelstelling is als volgt omschreven: "Elkaar op plezierige wijze helpen om het toonbeeld van vernieuwende waterbouw veilig en voorspelbaar te realiseren, met respect voor ieders belang". Een van de geformuleerde gedragsregels klinkt hier al in door: "we werken veilig of we werken niet". Een andere is "niet mailen, maar spreek en/of bel elkaar". Deze principes zijn in de genoemde PFU's en team-ups wederom als uitgangspunt genomen en in de dagelijkse praktijk wijzen we elkaar daar op.

Levvel is een partij die tempo maakt en scherpte weet aan te brengen in de eisen en daarmee de randen van de mogelijkheden opzoekt. Dit betekent voor het projectteam van RWS dat er flink bijgeschakeld moet worden. Ter illustratie: het team van RWS bestaat uit ongeveer 70 mensen en Levvel heeft nu aantal van ruim 400. Met name in de relatie techniek en vormgeving zitten de uitdagingen.

Ontwerp-issues, risico's en potentiële contractwijzigingen

Zoals hierboven gemeld hebben zich de eerste (grote) discussies aangevend. Hieronder volgt een korte opsomming van de belangrijkste.

[redacted]

10.2.g

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

10.2.g

2. Wijziging NEN-norm

Het standpunt van het project is dat deze wijziging met betrekking tot de nieuwe NEN-norm 9997 doorgevoerd dient te worden omdat er anders niet voldaan wordt aan het bouwbesluit. Deze wijziging is ook door het DT van GPO bekrachtigd. Het project ziet deze wijziging als een exogene en daarom is er geen budget voor gereserveerd, ook niet als onderdeel van de risicoreservering. Bestuur staf is gevraagd om aan te geven in hoeverre voor deze wijziging aanvullend budget beschikbaar is.

Met Levvel is afgesproken dat per object bezien wordt welke aanpassingen nodig zijn. Dit is een praktische aanpak, waarbij het ontwerp op onderdelen aangepast hoeft te worden. Hiermee kunnen de planning en mogelijk ook de kosten beperkt worden. Een eerste kostenindicatie van Levvel bedraagt € [REDACTED].

Buiten scope

3. Chroom 6

Er is in het areaal chroom 6 aangetroffen. Uit een inventarisatie die door Levvel is gedaan, is dat terug te vinden in bijvoorbeeld raamkozijnen. Voorlopig is dit issue 'on hold' gezet, omdat eerst landelijk beleid wordt afgewacht. Dit is gezien de planning van de werkzaamheden die chroom-gerelateerd zijn, in later stadium plaats zullen vinden. Zodra landelijk beleid is bekrachtigd, zal de aanpak van Levvel hierop afgestemd worden. Indien er kosten gemoeid zijn met het verwijderen van Chroom 6, dan zal hiervoor de risicoreservering worden aangesproken. Hiervoor is namelijk een (endogeen) risico in het dossier opgenomen.

4. Hydraulische randvoorwaarden IJsselmeerszijde

In de Hydraulische Randvoorwaarden (eenvoudig gezegd: de hoogte en lengte van de golven) is aangegeven dat voor de kunstwerken een golfhoogte van 0,64m vanaf het IJsselmeer moeten hanteren. Echter is geconstateerd dat dit te laag is en dat de golfhoogte ca 1,40 m moet bedragen. Het wijzigen van de golfhoogten zal gevolgen hebben voor het constructief ontwerp van de nieuwe spuisluizen, pompen en schuiven van de bestaande spuisluizen.

Levvel en het projectteam van RWS bekijken de komende periode samen welke oplossingsmogelijkheden (varianten) er zijn. De varianten worden middels memo's uitvoerig besproken met de verschillende managementlagen binnen RWS en van Beleid. Ook de minister wordt geïnformeerd.

Begin december dient er een besluit genomen te worden over de voorgelegde varianten. Momenteel zijn er twee scenario's beschreven. Een variant (3b) gaat uit van handhaven van de Beschikbaarheidsdatum handhaven en Volttooiingsdatum

beperkt vertragen. De andere (J++) gaat uit van de totale planning met ruim 12 maanden vertragen. Mogelijk volgt er een tussenvariant.

Dit risico heeft aanzienlijke gevolgen voor geld en tijd, afhankelijk van welk scenario gekozen wordt.

Aangezien dit issue snelle ontwikkelingen doormaakt, zal in het VOS van maandag 7 oktober een nadere toelichting van de actualiteit gegeven worden.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

Zoals gezegd leidt dit issue tot wijzigingen met financiële gevolgen. Om de te compenseren voor zijn extra organisatiekosten is inmiddels een vaststellingsovereenkomst van ruim ██████ gesloten. Deze betreft de extra inspanning voor de periode t/m mei 2019. Voor de periode vanaf juni t/m einde van dit jaar is nu ook een tweede compensatieregeling in de maak. De inschatting is dat deze in verhouding is met de eerste. De prognose-eindstand wordt met deze bedragen opgehoogd.

Buien scope

Afsluiten van het fietspad

Op 1 april jl heeft Levvel in samenspraak met het projectteam van RWS het fietspad voor drie jaren afgesloten. Het belangrijkste argument hiervoor is veiligheid tijdens de bouwfase. De beschikbare ruimte voor de bouw van de nieuwe spuisluizen en de gemalen door de dijk bij Den Oever is zeer beperkt. De bouw gebeurt daarom in twee stappen: eerst het noordelijk deel, waarbij het wegverkeer gebruik maakt van de zuidelijke weghelft, daarna andersom. Hierbij is er geen ruimte meer voor de fietsbruggen waarover de fietsers en wandelaars de sluisen passeren. Om de fietsers te compenseren, wordt er een fiets-bus ingezet om de fietsers met hun fietsen te vervoeren.

Inmiddels zijn er weekendopenstellingen geweest. Deze werden als zeer positief ervaren.

Raakvlakprojecten

Het project kent een aantal raakvlakprojecten. Deze zijn direct gerelateerd aan de uitvoering van Levvel. Het gaat om de volgende projecten.

PAS

RTL nieuws heeft onlangs een bericht naar buiten gebracht over de impact van de stikstofproblematiek op verschillende rijksprojecten waarbij ook het project Afsluitdijk wordt genoemd. Verschillende andere media hebben dit bericht overgenomen. Zie bijvoorbeeld: <https://nos.nl/artikel/2301304-versterking-afsluitdijk-en-126-andere-grote-rijksprojecten-stilgelegd.html>

Uit het bericht komt het beeld naar voren dat de werkzaamheden aan de Afsluitdijk geen doorgang meer kunnen vinden. Dat is niet het geval. De werkzaamheden aan de dijk worden uitgevoerd op basis van een onherroepelijke natuurvergunning die in januari 2016 aan Rijkswaterstaat is verleend. Voor deze vergunning is geen gebruik gemaakt van het stikstofprogramma waar de Raad van State mei dit jaar een streep door heeft gezet.

Voor de herstelwerkzaamheden aan de IJsselmeerszijde van de dijk is vorig jaar een aanvullende natuurvergunning aangevraagd. De afgifte van deze aanvullende vergunning loopt door de uitspraak van Raad van State wel vertraging op. Mogelijk

valt deze mee nu het kabinet projecten waar niet veel aan de hand is doorgang wil laten vinden, er is namelijk sprake van een zeer geringe depositie.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

De overige vergunningen die nu verkregen moeten worden zijn uitvoeringsvergunningen (Omgevingsvergunning bouwen), waarbij niet getoetst wordt aan stikstofdepositie en de PAS dus geen rol speelt.

PFAS

Projectteam heeft format ingevuld en ingezonden. Conclusie is: op dit moment nog geen acuut issue bij project maar gezien vele grondverzet gaat dit wel spelen. Projectteam brengt momenteel de impact samen met Levvel in kaart. Verwachting is dat de impact meevalt omdat alle materialen worden hergebruikt en daar lijken wel mogelijkheden voor te zijn of te komen. Er hoeven dus geen grote hoeveelheden grond te worden afgevoerd. Wel moet er veel materiaal worden aangevoerd, waarbij Levvel vooralsnog keuzen kan maken waar in te kopen. Probleem ontstaat pas als markt op slot gaat, of dat gaat gebeuren is nog niet duidelijk.

Raakvlakprojecten

1. Aanleg van energie-aansluiting bij Den Oever.

Energieaansluiting t.b.v. Keersluis Den Oever en Spuimiddel/Pompen Den Oever: Dit betreft een door Liander te realiseren 21KV/20MVA (N1) aansluiting aan Noord-Hollandse kant van de Afsluitdijk (Den Oever). De voorbereiding is nu gaande. Oplevering dient uiterlijk 1 mei 2020 gedaan te zijn. Het uitgangspunt is dat Liander de kabel gerealiseerd moet hebben voordat Levvel start met in dienst stellen en testen van het nieuwe spuumiddel en de pompen.

In deze overeenkomst is een geschil opgetreden m.b.t. de te verwachte kosten van het project. De contractwaarde is [REDACTED]. (gebaseerd op een offerte van Liander). Tijdens de uitvoering stelt Liander de prognose op [REDACTED]. Liander heeft diverse meerwerken etc uitgevoerd zonder deze eerst voor te leggen aan RWS. Momenteel voert projectteam gesprekken met juristen van de CD over hoe hier mee om te gaan.

Buien scope

2. Energie-aansluiting Kornwerderzand.

Volgens Levvel zou de kabel naar de aansluiting bij Kornwerderzand niet voldoen aan de 2 MVA waarde. Levvel is hier wel van uitgegaan. Gebleken is dat de aansluiting van de Friese kust naar Kornwerderzand al jaren net voldoet voor het huidige gebruik (licht knippert als sluisdeur wordt bediend) en er geen vermogen beschikbaar is voor Keersluis Kornwerderzand en Coupure VMR. Liander geeft aan dat netverzwaaring 36 tot 60 maanden duurt.

RWS brengt alle gebruikers en de netbeheerders (Liander en Tennet) bij elkaar (waarschijnlijk 10 mei) met doel om totale aansluitbehoefte in toekomst bij netbeheerders in beeld te brengen en mogelijkheden voor versnelling te zoeken. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij bestaande trace's (WPF, Vitens, want waterdruk is te laag op KWZ en vraag mogelijk nieuwe leiding). Via Coördinatiebureau Energie wordt inkopen juiste vermogen met urgentie bij Liander neergelegd.

RWS heeft een verzoek bij Liander voor een stroomaansluiting ingediend. Dit is

voor Liander het moment om hiervoor een project aan te leggen. Liander gaat uit van de hierboven genoemde levertijd. Aangezien de mogelijkheid bestaat om noodvoorzieningen te plaatsen, is de urgentie minder geworden.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

3. Aanleg vismigratierivier (VMR) bij Kornwerderand.

Dit gaat om de aanleg van de vismigratierivier die het mogelijk maakt dat vissen van en naar de Waddenzee kunnen zwemmen. De verantwoordelijkheid van de uitvoering is in handen van de provincie. Het raakvlak is hier zodanig dat de VMR gerealiseerd moet zijn voordat Levvel start met werkzaamheden (doorlaatmiddel en de renovatie van bepaalde dijkvakken). Dit is in Q2 2020.

Aangezien de aanbesteding van de VMR vertraging ondervindt (start op zijn vroegst ultimo 2019), is het risico op verstoring van de werkzaamheden van Levvel hierdoor toegenomen.

4. Aanleg Windmolenpark (WPF).

Ventolines zorgt voor de aanleg van windmolens in het IJsselmeer. De verantwoordelijke is de provincie Fryslan. Het raakvlak met Levvel is contractueel geborgd. Thans is de voorbereiding (ontwerp en vergunning) gaande. Er is nog een openstaand issue aangaande de huur van de gronden.

Eind 2018 is er veel energie gestoken om het raakvlak tussen WPF, VMR en werkzaamheden van Levvel te beheersen. Er is na diverse overleggen een constructieve werkafspraken gemaakt die acceptabele hinder voor de partijen geeft.

5. Havendijk C

In opdracht van het Hoogheemraadschap Noorderkwartier wordt een versterkingsproject Havendijk Den Oever uitgevoerd. Realisatie is begin Q2 2019, ruim voor het moment dat Levvel daar met haar werkzaamheden start. Deze is inmiddels volgens planning verlopen.

6. Windturbine KWZ

Op Kornwerderzand staat een kleine windturbine vlak naast de nieuwe keersluis en in het toekomstige dijktaalud. In de planvorming is beoordeeld dat de turbine behouden kan blijven, hij is daarom bestemd in het RIP 2016. De turbine is aan einde van levensduur (staat stil). Er is een initiatiefnemer (WES) die de turbine voor een gelijkwaardig type wil vervangen maar het is onduidelijk of dat zal gebeuren (o.a. afhankelijk van vergunning RWS). De betonnen fundering, waarvan de toestand niet precies bekend is, zal door Levvel als NWO moeten worden ingepast in het dijktaalud en er moet een onderhoudsweg naartoe worden gerealiseerd (zitten beide in contract).

Op verzoek van RWS (brief HID) is door RVB de erfpacht niet verlengd. Projectteam heeft overleg met eigenaar windturbine over gevolgen en planning. Geen actie opdrachtgever meer nodig.

7. Monument

Op verzoek van Midden Nederland is in kernteam onlangs besproken of dit aan scope van DBFM toegevoegd kan worden. Het kernteam staat hier open voor en wil dit bespreken, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. Deze voorwaarden zijn: inkoopbehoefte duidelijk beschreven in een inkoopplan, geen verstoring

planning DBFM, volledige budgettaire dekking en akkoord/instemming van Inkoopadvies GPO (ICG).

Dossier voor beëindiging huur is gereed, vervolgacties vanuit MN lopen. Strategie is nu om raakvlak met buitenruimte in contract Levvel verder uit te werken (ontwerpatelier 2 oktober). Daarmee wordt het raakvlak duidelijker waarmee marktbenadering kan worden voorbereid (eventueel bij Levvel). Het risico dat de planning niet meer gehaald wordt, vanwege het issue rondom de huur, kan niet meer optreden, aangezien dit inmiddels is gemitigeerd.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

8. Draaibruggen.

N.a.v. dit punt is afgesproken dat de adviseurs risicomanagement van het project Draaibruggen en project Afsluitdijk een eerste stap doen in het inventariseren van de risico's die voortvloeien uit dit raakvlak.

Organisatie & beheersing

1. Planning

De actuele planning van het project zoals die in het contract met Levvel is overeengekomen, is als volgt:

- Beschikbaarheidsdatum – 31 december 2022 (1)
- Voltooiingsdatum – 15 maart 2023
- Einddatum DBFM – 31 december 2047

(1) incl. 3 maanden Opdrachtgeversbuffer en 3 maanden Opdrachtnemersbuffer.

Zoals gezegd kunnen deze mijlpalen als gevolg van het te kiezen scenario wijzigen.

2. Financiën

Totale budget en prognose

Het thans totaal beschikbare **budget** is [REDACTED].

De **prognose** voor de gehele looptijd (2018-2047) bedraagt [REDACTED]. Dit is het totaal van de genoemde bruto beschikbaarheidsvergoedingen, eenmalige betaling, de verwachte organisatiekosten (incl historie) en de reservering voor de risico's. Ten opzichte van de vorige rapportage is de prognose-eindstand toegenomen met ruim [REDACTED]. Dit heeft te maken met de compensatieregeling die is afgesloten met de van de DBFM als gevolg van de Hydraulische Randvoorwaarden, zoals hierboven is toegelicht.

Zoals gebruikelijk bij DBFM-projecten start het project met een budgettaire spanning, maar gedurende de looptijd wordt dat gecompenseerd door de indexeringen.

Buien scope

3. Project- en contractscope

Momenteel worden de exogene en endogene risico's/issues gemanaged. Dit kan effect geven op de scope.

Datum
24 oktober 2019

HB 3749589

4. Risico's realisatie en exploitatie

Zie bijgevoegde rapportage, HB 3750014.

Het risicoprofiel is ten opzichte van de vorige rapportage aangepast voor het risico/issue m.b.t. de Hydraulische randvoorwaarden. Het risico is thans met een kans van 50 % opgenomen in het dossier. Dit betekent dat niet meer sprake is van een risico, maar van een nagenoeg (toekomstig) feit.

Momenteel wordt het issue Hydraulische randvoorwaarden verder uitgewerkt. In dat kader wordt de komende periode extra aandacht geschonken aan het actualiseren van het risicoprofiel voor het gehele project. De financiële gevolgen van het issue Hydraulische randvoorwaarden zijn zodanig van omvang dat het niet (volledig) gedragen kan worden door de risicoreservering van het project. Deze reservering bedraagt thans [REDACTED].

Buiten scope

5. Organisatie

De werkdruk is hoog en de sfeer is over het algemeen goed. De (persoonlijke) werkdruk blijft een aandachtspunt. Op onderdelen heeft het projectteam van RWS dringende behoefte aan versterking. Dit geldt voor het team Omgeving, maar vooral voor het team Techniek en dan in het bijzonder voor de vakgebieden Dijk/Waterbouw, Machineveiligheid en Industriële Automatisering. Onlangs is het lijnmanagement van GPO gevraagd om hiervoor snel een oplossing te bieden. Ook zal het team zich moeten versterken om het de effecten van het issue Hydraulische randvoorwaarden goed te kunnen managen.

Hoewel de samenwerking met de beheerder duidelijk verbeterd is, blijft de beschikbare capaciteit bij de beheerder kwetsbaar. Een goede betrokkenheid van de beheerder is een van de belangrijke voorwaarden voor een succesvol project. Om die betrokkenheid blijvend te borgen is dit onderwerp continu onderwerp van gesprek met de opdrachtgevers.

Kwaliteit

Er worden periodiek - risicogestuurde - interne audits uitgevoerd op gebied van diverse projectbrede onderwerpen, zoals informatiebeheer, integraliteit, risicomangement, integrale veiligheid, issue en wijzigingenbeheer en inkoop. De verbetermaatregelen worden besproken, vastgesteld en doorgevoerd binnen het team.

De komende periode gaat het team toetsen in het kader van de contractbeheersing enigszins anders insteken. In de komende maanden worden toetsen gecombineerd voor een bepaald onderwerp/thema. Op deze wijze is het mogelijk om een proces van een onderwerp/thema in zijn geheel te volgen. Bijvoorbeeld het ontwerpen, voorbereiden, valideren en uitvoeren van Quattro-blocs, wordt als een geheel in de toets opgenomen.

Projectplan en scopeformulier

Het scopeformulier is in mei vastgesteld. Vervolgens is het projectplan daarop afgestemd en ook vastgesteld.

RWS BEDRIJFSVERTROUWELIJK -

**Rijkswaterstaat Grote
Projecten en Onderhoud**

Oordeel Projectcontroller

Oordeel van de eigenstandige controlfunctie (ECF) wordt separaat meegestuurd.
Zie hiervoor HB NTB.

Datum

24 oktober 2019

HB 3749589